

mokrat ve Kapitalist düzen yanlısı üç büyük gruplaşma ortaya çıkar. Bunlardan Sosyal Demokrat eğilim, dönemin geçici siyasal öğelerinden yararlanarak hayli güç kazanabilir. Ancak aynı eğilim, kendi bünyesinin, uzun vadedeki gelişmeler sonucu yeniden daha kesin tercihlerle kaymasını önleyemez. Türkiye'nin yapısal durumu bunu zorlar.

Fakat TÜRK-İŞ içinde Sosyal Demokrat eğilim, belki daha büyük oynama isteğinden, belki de o bilinen tarihî karsızlıklarından ötürü, TÜRK-İŞ tabanındaki bu oluşumu yönlendirme işini Tunç ve ekibine bırakmış görünüyor. Belki de bağlı oldukları partinin yakın ve muhtemel bir seçim başarısının etkisinde, bu dönemsel şansını uzun vadede, kalıcı bir kalıp için kullanmayı düşünmektedirler. O zaman DİSK yönetici kadrosunun zaten varolan eğilimi, tabanının muhalefetinden sıyrılabilecektir. Bağımsız sendikalar için de aynı plan sözkonusudur.

Fakat gerek bilimin ve tarihin, gerekse özel olarak ülkemizin son 15 yıllık pratiğinin gösterdiği gerçek, işçi sınıfımızın ekonomik - politik talepleri yolunda geçici engelleri hızla bertaraf etmesidir. Büyük ölçüde kendiliğinden ve çeşitli kurumsal engel ve baskılara rağmen oluşan bu süreç gerçek sosyalist siyasal mücadelenin bugüne dek eksikliği derinden duyulan araçlarını yaratmaktadır.

İŞ ADAMLARININ LIBYA VE İRAN GEZİLERİ

Bir süre önce Libya ile imzalanan anlaşma basında pek parlak biçimde yansıtılmış, Türk iş adamları, teknisyenler ve işçiler için Libya'nın büyük bir fırsat olacağı belirtilmişti. Şubatın

son haftasında Odalar Birliği'ni temsil eden bir kurul Libya'ya ziyaret etti. İstanbul Sanayi Odası'na verilen rapordan, gezinin hiç de parlak olmadığı, Libya'nın bizler için hiç de parlak imkânlar bahsetmediği anlaşılıyor. Raporun ilginç bir yanı, odalar arasında beliren ve Türkiye'deki farklı burjuva kesimleri arasında başgösteren görüş ayrılıklarını yansıtan anlaşmazlıkların açıkça sergilenmesidir. Bilindiği gibi Odalar Birliği'nde tüccar kesiminin sayısal ağırlığı vardır ve bu kesim daha çok AP'ye bağlıdır. İstanbullu Sanayiciler arasında ise CHP tercihi daha ağır basıyor. Sanayi Odası'nın raporu, önce Odalar Birliği'nin AP yanlısı başkanı Sezai Dıblan'dan yakınıyor. Organizasyon yetersizliği yüzünden: «... hey'et davetlere gayesini ve hedefini bilmeden iştirak» etmiş. Protokol masasını «sadece Odalar Birliği Yönetim Kurulu üye ve memurları... işgal etmiş». Tercüman ve sekretarya sıkıntısı çekilmiş. «Sadece Sezai Dıblan'a hizmetle görevli memur arkadaşlardan, tutulan notların karşılaştırılması, gerekli bilgi verici dokümanların temini, mümkün olamamıştır... Delegeleler, kapı aralarında zorlukla temin edilen çarpık bilgileri değerlendirmeye zorluğu içinde bırakılmıştır.» Daha buna benzer birçok yakınma var. Gezinin, «alaturka» denilen biçimde geçtiği anlaşılıyor. Temaslarda üç ana konu görüşülmüş: 1) «Libya hükümetinin ihale konusu yaptığı işler»... Ne var ki, «ihalelerin hemen hepsi 1975 yılı projeleri olup, ihale dosyalarında fiyat verme süreleri 20 gün ile 30 gün gibi çok kısa tutulmuştur... bunu değerlendirmede büyük bir zorluk görmekteyiz.» 2) «Ticarî ve sınıai mamullerin satışını temin için Libya - Türk iş adamlarını tanıştırma toplantısının yapılması: İyi niyetle yapılan bu toplantı, disiplinsizlik yüzünden ve Türk

hey'etine önceden gerekli bilgi verilmemesi, gerekli hazırlıkların yapılmamış olması nedeniyle elle tutulur neticelerin alınmasını sağlayamamıştır.»

Daha sonraki görüşmelerde bir tek boya sanayisi konusunda elle tutulur bir anlaşmaya varıldığı görülüyor. Libya, gümrük vergilendirmesinde Türkiye'ye özel tarife uygulamaya yanaşmıyor.

Sanayi Odası temsilcileri tüketim malları için fazla satış şansı görmüyor. Libya, bizde eksik olan gıda maddelerine ihtiyaç duyuyor. «Diğer tüketim mallarının durumu, ucuz fiyat-düşük kalite esasına göre temindir. Henüz ekonomik refah tabana (halka) yayılmadığından, halkın satın alma gücü çok düşüktür. «Diğer yandan, sosyalist devlet oluşu nedeni ile (İslâm sosyalizmi esası hâkim) komünist blok devletleri ve Kızıl Çin politik nedenlerle çok düşük fiyatlarda her türlü tüketim malı satmaktadırlar.»

Sonuç bölümünde, Libya, «Afrika ve hattâ Avrupa'nın sebze ihtiyacını karşılayacak bir ülke olma iddiasını taşımaktadır.» deniyor. Tabii Libya'nın bir serzavatçı ülke olarak başarısının Sanayi Odası'nı yakından ilgilendirmesi biraz güç. Bütün bu nedenlerle Libya için koparılan patırının aslında bir kuru gürlü olduğu anlaşılıyor.

İkinci ekonomik ziyaret İran'a yapılmıştı. (Ayrıca, dış işleri bakanı Melih Esenbel de aynı amaçla bir ziyaret yaptı) Türk iş adamları İran'la ilişki kurmak istiyorlar. Geziye Koç, Eczacıbaşı, Tekfen, Altinyıldız, Profilo, Borusan, Yaşar Holding, Yapı Kredi Bankası, v.b. kuruluşların temsilcilerinin (Feyyaz Berker başkanlığında) katılımı da bu ilgiyi kanıtıyor. Ne var ki, ilgi tek taraflı kalıyor ve İran'dan fazla karşılık görmüyor.

Bunun başlıca nedeni, halklar sorunu, öncelikle de İran'da yaşayan Türkler'in İran egemen oligarşisi açısından yarattığı sorundur. «Dost ve kardeş İran» iktisadî açıdan kârlı olsa bile Türkiye ile ilişki kurmaktan kaçınmaktadır. Türkiye'den limana açılma daha kolay olduğu halde İran şimdilik bu projeden vazgeçmiş görünüyor. Eğilimi, Arap ülkelerinden Süveyş'e açılmak. Irak'la son zamanlardaki yakınlaşmasının ve Barzani'yi sipsivri bırakmasının ana nedeni de bu gibi.

TÜSİAD raporuna göre İran transit yolu konusunda, dolayısıyla Türkiye ile ticarî ilişkiler konusunda, gıda ürünleri ve sınıai ürünlerin Türkiye'den temini konusunda karsızdır.

«Türkiye'nin İran'dan ilk ciddi bekleyişi petrol boru hattı projesi, ilk safhadaki iyimser gelişmelere rağmen, Türkiye hudutlarından gecirilmemiştir. Türkiye'nin ikinci ciddi bekleyişi gaz boru hattı projesidir. İskenderun boru hattı olarak ortaya çıkan bu proje gerçekleşecek safhaya gelmişken yön değiştirmiştir. Şimdi gazın gemilerle Süveyş üzerinden Avrupa'ya sevki karar verilme üzeredir... İran'a çimento ihracatı olanağından başka büyük hacimli ticarî ilişki mümkün görülmemektedir.» «İran müteşebbisi İran'dan çıkınca, Türkiye üzerinden atlayarak Avrupa'ya ulaşmaktadır.. Gelişmiş sınıai ülkelerin banka sistemi İran pazarı ile sıkı bir bağlantı kurmuştur.»

Türk iş adamları gene de İran'la iş yapmaya istekli görünüyor, bu yolda çeşitli öneriler sunuyor ve devleti ve hükümeti de, bu ilişkileri kolaylaştırmakta yardımcı olmaya çağırıyor. «Sayın Cumhurbaşkanımızın Şah ile, Sayın Başbakanımızın İran Başbakanı ile, Sayın Dışişleri Bakanımızın İran Dışişleri Bakanı ile kısa sürede temasa

geçmeleri ve bu temaslara kısa sürelerle tekrarı temenni olunur.»

İranlılar RCD (Bölgesel Kalkınma için İşbirliği) örgütünün iyi çalışmamasından yakınıyor. Pakistan'la ilişkileri iyi, ama Türkiye ile kötüleşmiş. 12 Mart öncesinde Türkiye'de yakalanan İranlı devrimcinin sınırı geçmez vurulmak üzere Savak'a teslim edilmesi de bu ilişkileri düzeltmeye yeterli olmamış. Amerikancı İran, Türkiye'nin AET ilişkilerinden de hoşnutsuz gibi. Sanayi Bakanı, «Türkiye AET'ye girmek üzere. Bu Türkiye'nin doğu komşularıyla ilişkisini engelliyor,» diyor. Maliye Bakanının fikri de şöyle: «Örneğin RCD, olarak AET karşısına üç ülke birlikte çıksın istedik, olmadı.»

«İran mucizesi» iş adamlarımıza oldukça çekici geliyor. Raporunda bunlar oldukça açık: «Komşumuz İran'ın bu kadar büyük malî imkânlarından Türkiye'nin ve Türk iş adamlarının istifade edememelerinde Türklerin büyük ihmâl ve hataları olduğu inkâr edilemez.»

İran'ın Avrupa ile kayda değer ilişkisi yok. Sosyetler'le «ticaret hacminin 1976-80 döneminde 2,5 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir. (1970-75 döneminin iki katı.)» ABD ise İran'ın baş mütefikidir. 4 Mart'ta, 15 milyar dolarlık bir anlaşma imzalamış. Buna göre, «20 prefabrike konut imâl eden fabrika, 100.000 apartman, 3000 yatak kapasiteli 5 hastahane, entegre elektronik sanayi, tarımsal ürünler için bir liman ve gerekli hizmetler için bina, makine ve teçhizat, gübre, tarım ilaçları, tarım makineleri ve mamul gıda maddeleri imâl eden ortak teşebbüslerin kurulması; süper karayollarının yapılması ve meslekî yetiştirme merkezlerinin kurulması» İran'a taahhüt ediliyor. «ABD İran'ı bölgenin finans merkezi ha-

line getirmeyi de taahhüt etmiştir.»

Ortadoğu'da ilginç gelişmeler bunlar. Amerikan politikasının esaslarından bazılarını gösteriyor. Kanımızca iş adamlarının İran'la istedikleri yakınlaşma gerçekleşmeyecek. Bunda asıl rolü, bir yandan da büyük bir hızla silâhlanan İran oynayacak. Şehinşah, ülkesindeki Türk halkına karşı baskısını azaltmaya hiç de niyetli görünmüyor. Yakınlaşmak bir yana, Türkiye için yeni bir Yunanistan bile olabilir — eğer Türkiye nisbeten demokratik bir yola girerse...

Bir gazete - bir yeni eğilim Genç ARKADAŞ

«ARKADAŞ»ın devrimci kesimin alışlagelmiş hitap biçimlerinden biri olduğu bilinir.

Y. Güney ve onun «Arkadaş» filminin popülaritesinin yükselişi olduğu bir zamanda «Genç Arkadaş» isimli bir gazete çıktı. Gazete İstanbul Ülkü Ocaklarının yayın organı.

Ülkü Ocaklarının bu yavuz yöneticileri gülünç bir pişkinlik örneği olan gazetelerinde yalnızca isimleri çarpıtmıyorlar. Çarpıtma işlemi, anti-emperyalizm, toplumculuk, anti-kapitalizm gibi dünya ve Türkiye'de açık tanımlarını bulmuş kavramlar üzerinde de uygulanıyor.

Bu taktikler, ülkemize özgü değil. Okurlarımız hemen tüm dünyadaki ırkçı-faşist hareketlerin, aynı temalarla, aynı bağnaz ve çarpık mantıkla «fikirler ürettiğini» bilirler. Ülkemiz için yeni olan bugüne değin klasik milliyetçilik ve onun faydacı anlayışının yerine özellikle Nazi pratiğinin denediği ve kullandığı usul ve tekniklere geçiş eğilimidir. Bu eğilim MHP içinde bu gazete ve etrafındakilerce geliştiriliyor.